

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donasjanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uvisje poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i užitivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvati u Beču.

Prigodom carskog jubileja upričeno je u Beču mnogo poklonstva, a između ovih i poklonstvo svih naroda i pokrajina.

Kad se govori o poklonstvu, to se razumije, da su ista izljev srca, ođanosti i poćasti. Tako se govori i o poklonstvu raznih naroda i pokrajina, između kojih se ubraje i Dalmacija. Iz Dalmacije išlo je već u Beč sviet iz Boke, iz Sinja i iz još kojega kraja, ali, kako ćujem, taj sviet je sakupljen, plaćen, unajmljeni, a to nam je Źao, jer takvo poklonstvo nije i ne može biti tumaćem osjećaja Dalmacije.

Źao nam je i radi još jedne okolnosti, da se ovakovi pokloni uz plaću uprićuju, jer obićno svršavaju kako narod ne bi htio i kako se ne dolikuje dostojanstvu naroda. Hrvati su n. pr. od odbora, koji je ovo poklonstvo uprićilo, uvriedjeni, pak zastupnici i jedan dio našeg novinstva već prilično sudjelovanje naših ljudi prosvjeduju. Od kojeg će uspjeha biti njihov prosvjed, ne znadem, ali mislimo od nikakvoga. Ljudi su sakupljeni, plaćeni da ćine nešto, pak ako prema plaći budu to i učinili, reći će se, da prosvjedi nisu pomogli, nisu zaprićili sudjelovanje Dalmacije ni onda, kada se vriedlo Hrvate kao narod.

A istina je, da Dalmacija nije u svemu tomu nikako sudjelovala i da ona ćuti uvrede naroda svoja.

Nauka od svega ovoga za nas je dvojja: Prva je, da se za svaku stvar treba na vrijeme zauzeti i da se prosvjeduje samo onda, kad je prosvjed od uspjeha; druga je, da nam u Dalmaciji fali organizacije, pa se tako može dogoditi, da nam dodje Bećija i kupovi nekoliko svieta i to odvede kao naše narodno ođastanstvo.

Već ovaj naćin sudjelovanja Dalmacije je uvreda, pa to za preporućamo pristašam stranke prava organizaciju i radi toga da nas tuđin ne poniziva kad god za volja.

A hoće li ođedne ljudi u povorci sudjelovati ili ne, pa i posle prosvjeda zastupnika i novina, t. j. posle narodne uvrede, to nije što je glavno, jer oni su tamo uz plaću, a ne jer shvaćaju što je ponos narodni.

Nu za to nije kriviti one, koji su pošli, nego one, koji im nisu stvarni raztumaćili kako treba.

Zakon o obvezatnom osje-guranju privatnih činovnika.

Prvini sijećnja 1909. stupa u kriedpost zakon 16. prosinca 19 6. Br. 1 D. Z. L. god. 1907. o mirovinskom osjeguraniu, na temelju prisilne organizacije i štednje, osoba namještenih u privatnoj službi. Ovim su se zakonom malo bavile naše novine, pak je vriedno, da u kratko našim ćitaocim prikaćemo važnije odredbe istoga. Radi se o zakonu, komu se sa socijalnog i humanitarnog pogleda neda ništa prigovoriti, a koji može također da blagotvorno djele na razvikać trgovine i industrie, jer činovnici, namješteni u privatnim poduzećim, buduć oni, njihove udove i djeća obzbedjeni, ošlobodjeni od brige za budući obstanak, nastojati će još većim marom, pouzdanosti i ljubavi oko napredka i procvata poduzeća, doćim s druge strane mnogi inteligentni mladi ljudi, koji sad zarađuju od privatne službe, jer je nestalna, a obstanak im neobzbedjen, rado će stupiti u privatnu službu i svoje sile posvetiti kojoj grani poljedjeljskog gospodarstva, trgovine, obrta i industrie.

Dužne su po tom zakonu da se osjeguraju sve one osobe bilo mućkog ili ženskoga spola, koje, navršivši 18. godinu života, nalaze se u privatnoj službi sa činovnićkim karakterom, i primaju mjesećnu ili godišnju plaću od najmanje 600 K; kao također i one osobe, koje se nalaze u javnoj službi, s kojom nije skopćano pravo na mirovinu. Dužni su dalje da se osjeguraju svi oni privatni namještenici i službenici, koji su jedino ili pretećno zaposleni duševnim radom, ako postoje ostali gornaznaćeni uvjeti. Izkljućeni su od osjegurania na temelju spomenutog zakona oni, koji sluće neposredno kod

proizvodnje robe, koji pretećno obavljaju fizićne ili poslućnićke poslove. U slućaju spora, da li je jedna osoba dužna osjegurati se ili ne odlućuje u prvaj mobli kotarska politićka vlast.

Pravo i dućnost, da se osjeguraju imaju n. pr. ravnatelji, voditelji knjiga, raćuna i dopisivanja, upravitelji, blagajnici, tehnićki poslovaći i nadziratelji kod trgovaca, trgovaćkih i obrtnićkih poduzeća, poljedjeljskih imanja, novćanić zavoda i t. d., ljekarnićki namještenici, pisari odvjetnika, biljećnika, raznih zavoda; pisari dnevnikać kod obćina, bolnica i drugih javnih ustanova, u koliko već ne ućivaju pravo na mirovinu.

Privatni namještenici koji podpadaju dućnosti osjegurania diele se u 6 razreda plaće. U I. razred spadaju oni, koji primaju godišnju plaću (uraćunav stanaćinu, doplate, tantieme) od 600 do 900 K, u II. od 900 do 1200 K, u III. od 1200—1800 K, u IV. od 1800—2400 K, u V. od 2400—3000 K u VI. od 3000 unapried.

Osjegurana osoba ima pravo na stalnu mirovinu toliko za slućaj nesposobnosti, koliko za slućaj starosti. Źena osjegurana ima također po smrti mućevljoj pravo na stalnu mirovinu, a djeca mu na godišnju pristojbinu za odgoj.

Da se ta prava postignu, treba da prodje 10 godina odkad je osoba osjegurana i kroz to vrijeme uplaćivala svoje mjesećne prinose. Nakon 40 godina plaćanja prinosa osjegurani imaju pravo na mirovinu i bez da dokaće svoju nesposobnost.

Za slućaj dokazane nesposobnosti, mirovina osjegurana, nakon prvih deset godina uplaćivanja prinosa, iznosi za I. razred plaće godišnjih 180 K, za II. 270 K, za III. 360 K, za IV. 540 K, za V. 720 K, za VI. 900 K. Pošto mirovina od 10 godina, mirovina se za svaku pojedinu susliećuć godinu povisuje u I. razredu plaće za K 9, u II. za K 13.50, u III. za K 18, u IV. za K 27, u V. za K 36, u VI. za K 45.

Udovica ima pravo na polovicu one mirovine, što je pobirao njezin muž ili što bi imao pravo da pobere do smrti.

Pošto i otac i mati mogu biti osjegurani, svaka sirota od samog oćca ili majke ima pravo na odgojnu pristojbinu u iznosu od 25% temeljne mirovine (to jest one nakon 10 godina uplaćivanja), na koju je imao pravo pokojni roditelj uz neka ogranićenja za slućaj da drugi roditelj ućiva plaću ili mirovinu; svaka sirota od oćca i majke imade pravo na odgojnu pristojbinu u visini od 50% temeljne mirovine osjeguranoć roditelja. Odgojne pristojbine sviija sirota ukupno ne smiju nadmašiti iznos mirovine, što je ućivao ili imao pravo da ućiva osjegurani roditelj, koji je umro. Ako su i otac i mati bili osjegurani te obje preminuli, sirote imadu pravo samo na odgojnu pristojbinu, što im pripada od strane onog roditelja, koji je ućivao veći iznos plaće ili mirovine.

Gori je bilo iztaknuto, da su osjegurane osobe razvršene u 6 razreda plaće. Prama razredu plaće uđaren je i primos ili premija, što se ima izplaćivati unapried svakog mjeseca u mirovinski fond. Taj mjesećni ćrinos ili premija iznosi u I. razredu plaće K 6, u II. K 9, u III. K 12, u IV. K 18, u V. K 24, u VI. K 36. Osjegurane osobe prvih ćetirija razreda imadu plaćati samo jednu trećinu tih prinosa, doćim ostale dvie trećine imadu plaćati službodavci, gospodari; premije V. i VI. razreda, plaćaju pola namještenici a pola službodavci. Ako namještenik ima više od 7200 K godišnje plaće, mora da sam plati svu premiju.

Sad nešto o organizaciji ove ustanove. Osjeguranie propisano u zakonu imadu voditi: A) Mirovinski zavod i B) njegovi zemaljski uredi.

Ovdje je primjetljiti, da je po vladinjoj osнови svako poslovanje imalo biti usredotoćeno u mirovinskom zavodu sa sjedištem u Beću. Tomu su se mnoge stranke punim pravom uzprotivile, i traćile, da se za svaku pokraćinu ustanovi posebni neodvisni mirovinski zavod. Źbog raznih tehnićkih i ekonomićkih razloga i obzirom na slabe prilike u raznim pokraćinama, došlo se do kompromisa, po komu je poslovanje bilo podieljeno između mirovinskog zavoda i zemaljskih ureda.

A) Mirovinski zavod ima svoje sjedište u Beću, on je glavni organ postovanja; njegovi

su ćlanovi sve osobe kod njega osjegurane i njihovi službodavci. Uprava zavoda sastoji se od predsjednika, koga imenuje ministar unutrnjih posala, i od 20 ćlanova, koje bira obća skupština između samovoljnih ćlanova zavoda. — Uprava vodi poslove, u koliko ne spadaju u djelokrug zemaljskih ureda, osobito ona odlućuje vrhu plodonosnog ulaganja zavodskog imetka. Dvje pećine ćlanova uprave moraju imati svoje prebivalište u Donjoj Austriji. U zakonu je predvidjeno, da će se sastaviti poseban pravilnik za mirovinski zavod, što inaće još nije uzsliedio. Obća skupština sastoji se od delegata izabranić od pojedinić zemaljskih ureda.

B) Zemaljski uredi mirovinskog zavoda primaju prijave glede dućnosti osjegurania, nadziru, vode oćvidenosti osjeguranić, uđaraju i primaju premije i t. d. U obće na te ured spada sav saobraćaj sa ćlanovima zavoda. Poslove zemaljskih ureda vrši njegov odbor i glavna skupština. Taj odbor sastoji se od poglavice i 10 ćlanova, od kojih polovica valja da pripada skupini osjeguranić osoba, a druga polovica skupini službodavaca. Poglavicu imenuje ministar unutrnjih posala saslućivši zemaljski odbor doćiće pokraćine. Članove odbora bira glavna skupština, koji saćinjavaju svi osjegurani i njihovi službodavci.

Po § 53 Zakona ima se po pravilu u svakoj pokraćini ustanoviti jedan zemaljski ured u glavnom gradu. Nego ministar unutrnjih posala može odrediti, da se za više pokraćina zajedno ustanovi jedan zemaljski ured, i da sielo bude u glavnom gradu, a to sve saslućivši najprije zemaljske odbore zanimanić pokraćina.

Ne ima dvojbe, da je apsolutno nućдно, da se za Dalmaciju ustanovi napose jedan zemaljski ured mirovinskog zavoda sa sjedištem u Splitu, kao središtu pokraćine. Nije svrha ovoga ćlanka, da se podrobnije osobito sa tim pitanjem pozabavimo; ali moramo iztaknuti, da kad bi se stvorio zajednićki zemaljski ured za više pokraćina, kao što je slućaj kod zavoda za osjeguranie radnika proti nezgodam, Dalmacija nebi od zavoda imala one blagodat i što ih može da oćekuje. Radi dalećine, nehanja, nućde dopisivanja, nepoznavanja prilika i t. d. nebi se zakon kod nas mogao provesti u njegovom pravom smislu i duhu.

Ne treba, da nadodamo, da zakon sadrćava mnoge razne potankosti, koje ovdje nisu bile spomenute, jer je svrha ovih rećaka, ne da se cieni zakon potrese u svim njegovim detaljim, nego da se ćitaocu prikaće u kratko obćenita slika jedne ustanove, koja je zbijać od zamašite važnosti i radi same njezine svrhe i jer je predteća drugoj od sviju možda oćekivanoj ustanovi o osjeguraniu mirovine radnika, malog tećarka i malog obrtnika, o ćemu se već živo radi.

Nova izborna osnova.

II.

Sina ira et studio, rećo sam svoju o trgovaaćkim komoram, velepozorićnim i gradovima, pa ću tako i o vanjskim obćinama.

Kad bi, prema iztaknutim nazorima, t. zv. I i II. imale imati 14 zastupnika, III. kurija biva vanjskim obćinama. preostalo bi 36 mandata. A tada bi se dale izpraviti bar glavnije nepravice, što ih osnova Z. O. nosi u podielbi kotara izvanjskih obćina.

Podjelba se temelji dakako na broju stanovništa — po zadnjim anagrafama. Kad bi porred broja duća, bila imala pred oćima i nešto drugo, a u prvom redz krajeve, te se toboć iztiću relativno većom kuluroć i napredkom, imala bi to ćuti. Nego stojmo daleko od tih gusala — i uzimimo podlogom broj Źitelja. Ne ima ga je i izbjegao kaosu, a podielio ove kotare tak u tak. Mora biti razlike, ali onake nepravde, kakva je u osnovi, ne smije biti. Pošten ćovjek ne bi ju mogao supodpisati. Samo nekoliko primjera.

Osnova dođeljuje po jedan mandat: Selima zadarske obćine ujedno s onim Sali na 25.917 duća; Biogradu, Ninu i Novigradu na 20.496

Drińskoj obćini na 23.336 duća; Kninskoj obćini (ne na 14.675) već na 24.675 duća; Jućnim selima sinjske obćine na 21.816 duća; Sjevernim selima sinjske obćine na 18.565 duća; Selima splitske i obćinama: Solte, Klisa i Sućurca na 18.852 duća; Imotskim zapadnim selima na 17.446 duća; izoćnim selima na 19.391 duća; doćim isto tako na 1 mandat dođeljuje: Kistanjam na 10.040 duća; Vrlici na 12.236 duća; donjem Braću na 12.692 duća; gornjem Braću na 12.716 duća; Hvarskom Otoku (bez 2 grada) na 12.838 duća; Otoku Visu na 9.914 duća; Makarskom primorju na 11.235 duća.

Sad malo prispedobe, Vis, Kistanje i makar. primorje imadu 3 zastupnika na 31.189 duća; Sinjska obćina 2 zastup. na 40.381 duća; Zadaraska sela i Sali 1 zastup. na 25.917 duća; Illi Kistanje i Vis 2 zastup. na 19.954 duća; Sinjska obćina isto 2 zastup. na 40.381 duća; a zadarska sela 1 na 15.918 duća.

Tko ne vidi, da bi zadnji kotar naprama prvomu imao imati 2 i pol, a ne ima nego 1. Ovo su pregoleme razlike, koje treba izpraviti, jer svakomu je Źao na kriv dio.

U glavnom dakle i bez velike preudesbe i pometanja, trebalo bi radi pravice, koja stoji nad svim drugim momentima: Źadarskom okrućju dodati još 1 mandat, biva ćetvrti, a dioba kotara dade se lako provesti i onda svaki mandat nosio bi na sebi po 15.826 duća.

leta teko morao bi se dodati još 1 mandat, dakle treći 2 obćinama: Knina i Drińska, zajednićki, naime nekolićini sela jedne i druge obćine. Svaki mandat zapalo bi po 16.004 duće. Treći mandat u više imao bi se dati Poljicima radi slavine im prošlosti, na broj duća od nepunih 12.000 (po zadnjim anagrafama) i što će do tri godine imati osećbu obćinu.

Radi Poljićkog mandata istina je, treba prećinit podielbu u okolić splitskoj. Ova po osnovi ima dva mandata. Imali bi joj i ostati, jer joj je i tako bilo krivo. Jedan mandat nosio je 18.852 Źitelja. Preinaka bi se dala izizvesti: ili omiškim selima (bez Poljica) sa Šoltom dati 1 mandat na od prilike 14.000 a onim splitske obćine (bez poljićkih) i obćinama Klisa i Sućurca na preko 10.000, ili što je još volje odvaliti obćinu Novog izpod Trogira, Lukšićku izpod Muća — Lećevice, te povezat va Kašćela (3 obćine) sa onim Klisa i selima splitske obćine, što ih veću: Solin — Vranjicom i Mravince — Kućinam u jedan kotar, a ostala tri sela splitske sa Omiškom i Šoltom u drugi. Tad bi ova dva kotara, Mućko — Lećevice (bez Lukšića) doćiće sela Trogirske obćine (bez one Novske) brojila svaki od 14—15.000 stanovnika.

Kud zgodnije i pogodnije! Iz zbija ćemu ćiepat Kašćela? Njih, Solin i Klis veću historiće uspomena!

Kad bi se imao dodati i 4. mandat u više, taj bi se morao dati, kao zajednićki obćinama Sinja i Imotskog, biva njihovim selima u mejašu. A ova bi bila od Sinja: Voštane — Rože, Kamensko, Tjariće, Striřevje, Budimirić i Ugljane, a od Imotskog: Aržano, Svib, Studenci, Biorenica i Cista. Svaki od 5 mandata brojio bi po prilici 15.000 duća. Inaće Sinj (bez gor. Poljica) ostao bi sa dva mandata na 37.656, a Imotski također sa dva mandata na 36.837. Kad se Poljicima, u što ne mogu vjerovati, ne bi dodelio osećni mandat, sinjsku obćinu padre onda tri: po 1 na svako 13.460 duća.

Svoju ja sam rećo, a tako može i drugi svoju. Radi se o pravednu dielu, pa koga zapani!

ilžum.

Naša obćina i vojnićko ukonaćivanje.

Poznato je svakome, kako je vojnićko ukonaćivanje svugdje obćinama na veliki teret, a pogotovo kod ovdje u Šibeniku. Obćina šibenska u više je navratka učinila sve, što je mogla, da taj teret sebi olakša, ali utaman.

Zastupnik Dr. A. Dulibić zauzeo se je i za ovo pitanje. U sjednici carevinskog vijeća 4. tek. mj. prikazao je interpelaciju na ministra za zemaljsku obranu u pogledu ogromnih troškova nametnutih obćini Šibenikoj za ukonacivanje vojnika i pribavu stanova c. k. gazistima. U interpelaciji se iziće, kako je obćina šibenska potrošila dosad u ove zadnje 3 godine preko 17.000 K za ukonacivanje, radi česa je morala zapostaviti razne svoje poslove. Kao da to nije dosta, sad joj se nameću novi izdatci za pribavu stanova c. k. gazistim, izdatci, koji bi dosizali do 6000 kruna godišnjih, tako da ukupni trošak, što bi obćina imala podnijeti za vojništvo, iznosio bi godišnjih 15.000 K. Radi zaduženosti, postojeće ekonom. krize, visine prireza, pomanjkanja patrimonialnih prihoda, obćina nije niipošto u stanju, da podnaša tako teške terete. Obzirom na skupocu živeza, na visinu najmotive, pravo je, da se vojništva u c. k. gazistim dodje u susret, da im vojnička uprava prikoči u pomoć povišenjem razreda vojničke staniarine u Šibeniku, doznakom doplata, kao što ih uživaju u Sinju. Suviše treba da se poduzme što prvo i gradnja kasarne. Financijalno stanje obćine ne dopušta daljnjih žrtava.

Potrebit sporazum između obćinske i vojničke vlasti, te i sami ujedvojiti uprave zahtjeva, da ova nadje načina i sredstava, da se doskoči nesnosnim prilikama, da se obćini naknadi što je dosad bila primorana da za vojništvo potroši, i da bude za u budućie oslobođena od svakog doprinosna. Na koncu je postavljen upit, da li je g. ministru poznato, koje se teške novčane žrtve nameću obćini šibenskoj za ukonacivanje vojništva, žrtve, koje ona nije u stanju da podnese; te da li je g. ministar sklon izdati shodne odredbe, da se povrti obćini šibenskoj što je dosie izdala za vojništvo i da ju se oslobodi unapried od svakog prinosa, te da se istodobno poboljšaju financijske prilike gažista doznakom izvanrednih doplata, i promaknućem grada u viši razred vojničke staniarine.

Ovo, što se u ovom upitu traži, skroz je pravedno, pa oćekujemo, da bude i uvaženo prije nego li se na stvar opet posebno povrtimo.

Kakova nam se godina sprema.

Jubilarna nas godina začuje u teškoj biedi. Razstavljeni od svoje braće, koja trpe od maldarskog zuluma načinom, kome nema para u prosvjetljenom svijetu, ostavljeni smo nesretnoj sudbini ugnjetavanja na političkom, kulturnom i gospodarskom polju. Danas prelazimo preko prva dva važna pitanja, a baviti ćemo se samo trećim t. j. gospodarskim dielom.

Izvešća št. smo dobili iz raznih krajeva naše pokrajine potvrdjuju još jednom, da je ova naša zemlja strašno zapuštena, i zanemarena od austrijske vlade, a izvarana od njezinih upravitelja.

Elementarne nepogode uništile su vse naše proizvode. Žita i kukuruzna nema ni za sjeme, vse je propalo. Marva nam skapava od gladi, jer nema hrane. Kud će gore nevolje, jedna i crna nam se godina sprema. Obitelji, koji su imale hrane za cijelu godinu, ili barem većio dio godine, one su bez jednog zrna žita. Sela i zaseoci, koji su imali na stotine blaga sitnog i velog zuba, ostaju bez jednog para, a to što nemaju, da ga čim preko žime hrane.

Ovih dana propuivali smo neke predjele Bukovine i zagorja naše pokrajine i srce nam je pucalo slušajuć jadni plač žena i djece, kad na prodaju pošlaše svoje ovce, krave, i svoje volove. Nevolja obća, gladna godina nam je na pragu.

Sudbina je tu i mi joise moramo pokoriti, reći će nam vladini ljudi. Ovo je istina, ali je u isto doba istina i to, da su ovoj sudbini, što nas čeka krivi, oni isti ljudi, koji ovo i ovako govore.

Dalmacija je već sto godina pod austrijskom vladom. Ova mjesto da njom upravljaju onako, kako danas civilizovane države, radi svog ugleda, upravljaju sa potlaćenim narodima, s nama i našom domovinom upravljala je slijedeći tradicionalnu ekonomnu politiku mletačkog lava, guleći nas i izručujuć nas milosti i nemilosti svakog onoga, tko je htio, i ne htio, da na žuljevima našim sebe obogati.

Pero, bismo morali u krv umočiti, kad bismo hotjeli crtati sve nepravde, koje su nam se naniele, sve žalosti što smo doživili.

Prvašnje austrijske vlade do današnjeg ministra Becka govorele su iskreno: Dalmacija ne pripada ovoj polj monarhije i za nju ne čemo da trošimo. Ona nam je pasivna. Gospar Beck prevrnuo je teutonsku kabanicu i on veli: „Vlada nema nikakove ustavne podloge, da bi pripoznala kraljevini Dalmaciji koje osobito državno pravo. Žalim, dakle, što u ovom poslu ne mogu izpuniti želje, što su ovdje bile iznešene“. Ovo znači drugim rečima: Vi u Dalmaciji biti ćete i na dalje robovi bečke vlade i njezine politike guljenja, tlačenja, poniženja i gladovanja. Vi u Dalmaciji ne smijete tražiti, nitli imate pravo na ujedinienje s braćom svojim, da vse bratski podpomazete. Vi morate stati pociepani. Preko Velebita gladan Madjar ima potrebe, da ga Hrvatska i Slavonija hrani, amo na Jadranu Austrija treba hrvatske sokolove rad obrane i svog ugleda i straha proti svom savezniku talijanu.

Ovaj sladki Beck još nam poručuje: „Vrlo bi bilo dobro, da ovi moji nazori prođu duboko u „dalmatinsko“ pučanstvo. Veće bezobzirnosti nije ni pomisliti. Jedan ministar i to ministar predsjednik ima srca i misionosti da nama poruči, da se ostavimo ljubavi za svomez s hrvatskom braćom svojim, da se odrećemo i imena hrvatskoga, da se priključimo, ili bolje ostanemo kod onoga, koji nas je upropastio, na prosjački štap strovalio, da moramo gladovati. Beck je govorio onako, kako je govorio prije mletački dužda; složno su u svemu, a razlika je u tome, što bi Beck hito pustim obećanjima pitati gladni narod.

Ni gospodin Beck, ni javna štampa, ni narodni poslanici ne šire nerazpoloženje prema vladi i državi, jer je to nerazpoloženje u narodu uvrješeno, u krvi mu je i to ne od danas, od časa do časa, već od godina, od sto godina što je naš narod pod upravom austrijskih vlada.

Rekao je g. Beck i jednu istinu, ali i ta je obćina, kad se hoće da netko izvuče iz škrupca. On veli: „Ja ne ću nikako porući, da se je u prijašnja vremena, što zla skrivilo proti Dalmaciji“, ali ovo je rekao samo, da doskoči njegova politika mrvica, koju je počeo da vodi naradna Dalmacija.

Lako je Beću, ali je teško našem biednom narodu, koji nema odakle da kupi ni žita za svoju djecu, koji mora prodati svoje blago, jer nema odakle da ga hrani.

Žalost je u zagorju, a nije veselje ni na primorju. Jedini glavni proizvod iz koga su se morale namiriti sve kućne potrebe — vino — palo je u bezicenje, da ga nije moći ni prodati ni darovati, te pored punih konoba vina, narod nam gladuje. Filoksera se širi i uništava vinograde nevjerovatnom brzinom, pa opet nastaje pitanje pored ovakove trgovine vinom za služuje li, da se bavimo obnovom vinograda. Jedina nada bila je mnogima Amerika; ali eto i tamo više ne cvatu riže. Što dakle da uč-

nimo, komu da se obratimo? E, kad bi se ovo nesretno ekonomsko stanje dalo od jednog popraviti, kad bi imali proći samo ovu jednu gladnu godinu bilo bi lako, ali što je na gospodarskom polju za decenija bilo zapušeno, ne da se od jednom popraviti. Tu se hoće u naporan rad i dobru volju spojenu sa potrebitom glavnicom opet decenija, da se uspjeha vidi.

Svakako, da nam narod preko zime, a osobito u zagorskim predjelima ne bude skapao od gladi dužnost je vlade, da mu nadje i pruži zarade, kako će moći namaknuti novčić, da kruhom prehrani biednu porodicu.

Sad je prigoda g. Becku, da izpuni svoje obećanje naprama Dalmaciji. Neka počne raditi željeznice iz Knina na Liku, one iz Zadra do Knina, iz Kaštela k Trogiru, iz Sinja preko Aržana na Bugojno u Bosnu, iz Sinja preko Imotskog k Metkoviću. Neka uredi puteve po otocima i primorju, presuši blatija, uredi luke, sagradi obale, regulira rieke i potoke, podigne obrtne kole itd. itd.

Za sve ovo ne trebamo izvidati ni komisijsa. On sve ima gotovo kod sebe i svojih drugova. On je obećao, da će sve ovo izvesti, a evu mu najbolje prigode. Dalmaciji prijeti glad i to u jubilarnoj godini. Dalmacija ne iste milostinje već pita ono što je njezino i na što ona ima pravo. Do danas je trpila, podnosila i mučala, danas više ne može. Glad je velika nevolja. Gladan čovjek mora da u bratu svome nadje uporišta. S ovog razloga Dalmacija upit u jubilarnoj godini više nego ikad prije ćeli potrebu s jedinijenja s braćom svojim.

Nikad još nije tako hleplja žarka ljubav za braćom preko Velebita kao sada. Ova želja, ova ljubav treba da se izpuni: dan radošnog zagrljaja doći mora. Toga se Dalmacija ne o d r i č i e. Kad se ovo zbude, tad gladni biti ne čemo, bit čemo gospodari u svojoj kući. Za to sve sile uprimo, gdje nas je god, te svi k o jedan čovjek tražimo naše sveto pravo, pravo našeg ujedinijenja. Žrtava će biti, pa neka ih bude, ali ne će biti glada. Za taj veliki narodni cilj treba vse žrtvovati, treba i glad trpjeti, ali ponos, čast hrvatsku nikad ni za čas pogaziti, pa tražio to milijun puta Beck, pa nudjao on milijun puta više milijuna ubogoj Dalmaciji!

Beć, 6. lipnja.

Carevinsko vijeće. Nastavlja se specijalna razprava proračuna u drugom čitanju. Razprava teče bez ikakvog zanimanja zastupstva, a i novinstva. Dosad od 200 sati, što je stavljeno zastupstvu na razpoloženje za govore, već ih se potrošilo oko 70; ostaje još na razpoloženje 130 sati. Sveza južnih Slavena, od njoj doznacenih 8 sati, upotreblja je već 6. Dosad je govorilo 6 njezinih članova: Perić, Tresić, Roblek, Ribarž, Baljak i Blankini. Sinoć je zaključena sjednica, a nastajna je urećena za 17. tek. mj.

Putovanje engleskog kralja Eduarda u posjet ruskom caru. Ovaj vrlo znameniti politički događaj predmetom je živog razpravljanja u novinstvu, u svim parlamentarnim i političkim krugovima. Po zvaničnim izjavam engleskih državnika van dvojbe je, da taj posjet ima veliku političku važnost. Izći će doduše, da ne će doći do kakvog formalnog saveza između Rusije i Englezke, jer bi to zbilja u postojećim prilikama znaćilo poremećenje mira. Njemačka bi ostala skoro sasvim izolirana, pritisnuto bi je teški obruč vojnih sila Rusije, Englezke i Francuzke. Ali i ako ne dođe do kakvog formalnog saveza između Rusije i Englezke, ne ima dvojbe, da će se između tih dviju država uzpostaviti prijateljski odnošaji i da će se doći do kakvog

sporazuma za razne eventualnosti. Njemačka se ne odriće svoja ekspanzivne politike; ona malo po malo neto sama a nešto sredstvom naše monarhije svojata iztok za svoju trgovinu; za njemački jezik. Englezka nazrieva u tome veliku pogibeij za svoj položaj i za svoj prestiz na iztoku. Podržavanje njemačkog jezika u uredima i mnogobrojnim školskim zavodima u južnim zemljama ove monarhije, u Bosni i Hercegovini, gdje mu nema mjesta; invazija njemačkih novćanih zavoda, trgovaca, obrtnika na iztoku; izgradnja Bagdadске željeznice, projektirana grad-Sandžakske željeznice, koja će spojiti ovu monarhiju sa Solunom — vse to dokazuje, da je njemački „Drang“ žalostna istina; da njemstvo ne miruje u svojim granicama, već se vse to većma širi, korak po korak, ali svjestno i sje-gurno k cilju kopune prevlasti na iztoku i k potisnuću svakog drugog elementa. Englezki diplomati vide to, shvaćaju pogibeij, koja prieti engleskim interesima, i... rade. Velikom se nepetosti oćekuje daljnji razvoj stvari i uspjeh posjeta kralja Eduarda.

Štrajk sveučilištaraca. Ovdješnje su novine pune vijesti o štrajku sveučilišne omladine radi toga, što su na universi u Inomstu bila od vlade obustavljena predavanja. Profesor Wahrmund, koji predava kanonično pravo, bio se je u jednoj brošuri teško ogriješio o načela katoličke vjere. Radi toga je sporazumno bilo obustavljeno za ovaj semestar njegovo predavanje kanoničkog prava. Nego sad je nastao spor s toga, što Wahrmund i profesorski zbor cieni, da tom obustavom nije tangirano njegovo pravo, da jedanut sedmićno drži posebna predavanja ija, takozvani seminar; doćim je ministarstvo nastave mnenja, da se i ta podučavanja imadu smatrati za ovaj semestar obustavljenim. Odatle je nastao sukob, štrajk učienika sa svim njegovim posljedicama. U utork je ministar predsjednik Beck pozvao na konferenciju vse rektore sveučilišnih škola i izgleda, da će se stvar ipak mirno riešiti. Djaci štrajkuju na svim sveučilištima u Austriji, izim onih u Krakovu i Lavovu. I znatan dio českih djaka u Pragu osobito medicinara i tehničara ne će da znadu za štrajk.

Požar u tvornici celuloida. Užasna nesreća. U ovdješnjoj tvornici celuloida, u kojoj se oko 55 radnika bavilo pravljenjem češalja, buknuo je danas oko 1 sata po pod. ozbiljan požar. U koliko se do sad stalno znae, poginulo je 16 radnika, a 9 ih je teško ranjeno! Uzrok te velike nesreće nije se još mogao ustanoviti.

Jubilarna obhodnja. Kako novine donose, sudjelovali će jubilarnoj obhodnji, u koliko se tiče pokrajina, dne 13. t. mj. iz Česke 300 osoba, iz Dalmacije 300, iz istoćne Galicije 450, iz zapadne 800, iz Donje Austrije 400, iz Gornje Austrije 370, iz Salzburga 250, iz Štarije 170, iz Koriškue 550, iz Kranjske 700, iz Šleske 500, iz Bukovine 600, iz Moravske 400, iz Istre, Trsta i Gorice 500, iz Tirola 720 osoba. Upada u oči, da su razmjerno brojnije zastupane najudaljenije i siromašnije zemlje.

Rauch u Beću. Danas je barun Rauch stigao u Beć i bio je u 11 sati primljen od kralja u audienciju. Iza toga konferencirao je sa ministrom izvanjskih posala Aehrenthalom i sa ministrom Burianom. Iza audiencije bio bi se Rauch, kako neke novine donose, izrazio, da je došao izvestiti kralja o tekućim poslima, i da se je pri tome dotakao raznih događaja, što su se desili u Zagrebu kaono sveučilišne afeie. Rauch bio bi dalje rekao, da ne misli odstupiti (to mu se mora vjerovati); da ne postoji nikakav spor između njega i ugarske vlade; da radi u potpunom sporazumu sa ugarskom vladom; napokon, da će uztrajati

Zagreb 1860? Prof. Miagostović: „Nuovo Cronista di Sebenico — Trieste 1894 i 1896.“

Izvorni bakrorezi i otisci, o kojim je govora, najprvo ćivali su se kod Vrančića sadašnjeg Draganića u Šibeniku, pa su prešli kod Gardija, onda u udove B. Sudbina ih nosala u Split, Knin, Grad, Zadar, pa opet Šibenik, dok nisu imali dospjeti u tudjnu, da se tudjnji narodi kome i diće sa hrvatskim umjetničkim rezbarijam, rezbarijam velike vriednosti, jer svjetskoga glasa. Sad su u posjedu g. Pavla Rocca i dr. u Vodicama. Naše je stanovite: da bi ih Jugoslavenska Akademija u Zagrebu morala pod svaku cijenu nabaviti i hrvatskom narodu na ponos saćuvati.)

T. Doznajemo, da je E. pl. Laszowski, kraljevski arhivar u Zagrebu, odvratio g. Rocca: neka akademiji Rottine bakroreze pošalje naavid, te označi čiju, uz koju bi ih hotio ustupiti. Jer: svakako bi bila šteta da to dođje u tuđe ruke — u inozemstvo. (Op.Ur.)

Dvie rezbarije glasovitog hrvatskog umjetnika.

(Svršetak.)
Druga: visoka 0-238 mm, široka 0-182 mm. Prikazan je Vrančić sa ćitavim licem. Oko vrata mu zlatna kolajna, a na prsima križ. Desnu ruku naslonio je na stol i drži na prikriž mać i sablju. Pred njim s desne „Clepsidra“ i okruglo kazalo satova; s lijeve otvorena knjiga. Pri vrhu s lijeve Vrančića grb sa palicom i križem, a s desne (desne prama lijevoj) urezano:

ANTONIVS VERANTIVS
ARCHIEPISCOPIVS
STRIGONIESIS
VNGARIE
PRIMAS
ET

LOCVM TENENS
S. C. R. Q. M.
M. D. LXXI.

Odozdola s lijeve strane izpod otvorene knjige pri dnu:

MARTINVS ROTA
SIBENICENSIS

Imade i treća rezbarija. Ova je s protivne strane bakrene ploće druge rezbarije. Predstavlja seljačku kuću. S desne je strane povajlena i na travu (sieno) naslonjena rođilja. Po sriedi dvie novorođjene nakaze. Po dnu u dvie brazde stoji urezano:

Nella rica cita de barban. Sopra le rippe de l' fiume S. Iava nella provincia della bossina Una schiava parturi, adi 13 mazo 1570, dal mostri luno de qualli

Ha la facia le mani piedi. Et il membro humano il resto tuto porco. Il giorno dietro ha parturito una Creatura con luno et laltro sesso con quatro braccia.

Na trećoj brazdi malo na lievo urezano je *In Roma*, a podalje na desno sigla... Kukuljević dotiĉnu siglu čita za N. N. i prepisuje rezbariju Nikoli Nellin, koji bi bio i reproducirao radnje Rota-e. Doćim prof. Miagostović siglu čita za S. i V., te drži: da je i ovo Rota-e rezbarija, pošto da je Nellin svoju radionicu imao u Mletcima, a ne u Rimu. Mi smo vidili sve tri

rezbarije, i divili smo se umjetničkom radu; ali za potonju i mi smo uz Kukuljevića: da nije radnja našeg sugradjanina Rota-e. A i nije moguće da je. Jer: 1. Rota je izradio portrete u bakroreze i ove poklonio Vrančiću, pa bi bio koji drugi predmet izabrao za treću svoju rezbariju, a ne „rođilju i dvie nakaze“; 2. Bio bi urezao svoj podpis, kao i na ostala svoja djela; 3. Sudeći i po načinu pisanja rezbarija mora biti iz XVII. vieka; 4. Kako su, nakon smrti Vrančića, bakrorezi sa otiscima bili poslati u Šibenik, nepoznati koji bakrorezac bit će opazio godinu bakrenu ploću i s protivne strane naravno rezbariju, da potomstvo bude i njegovo djelo ubrajalo među one glasovitog Rota-e. Nu ova rezbarija ne potamnjiva nit najmanje one dvie našega Rota-e; paće, i ako se ne može s ovima uzporediti, povećava im vriednost, cieniu.

Mnogi su strukovnjaci i ućenjaci pisali o rezbarijama Martina Rota-e. Među ostalima: Gio. v. Gandellini: „Notizie storiche degli intagliatori — Siena 1808“; Dr. G. K. Nagler: „Lessico Artistico — Monaco 1835“; Kukuljević: „Slovník umjetnika jugoslavenskih —

upomo u dosadašnjoj taktici. Na koncu je nadodao, da osobitih promjena u skoro vrijeme ne će biti u Hrvatskoj.

Hrvatska tako ostaje i dalje žrtvom absolutizma, bezdušnosti i korupcije, nišan tudjeg biesa i prezira!

Hrvati i Hrvatice!

pomozite žrtve Rauchove tiranije!

Viesti.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru primila je mjestna podružnica od gosp. Ante Vendlera K 2— U počast smrti blagog. File Rajević od gosp. Ane Pucker K 4— U počast smrti blagog. Margarete Uduć od gosp. Pave Kovačeva K 2—

Svega K 8.—
Zadnji izkaz K 249-90
Ukupno K 257-90

Napried za našu Istru!
Obćinsko vijeće šibensko imalo je na drugi blagdan Duхова svoju redovitu sjednicu. Izvršen je bio cio dnevni red, u kojemu je bilo i važnih tačaka. Poprimljeno je važnih zaključaka i izvan dnevnog reda.

Za občinske činovnike. Obćinsko vijeće šibensko u svojoj sjednici 8. t. mj. prihvatilo je također zaključak, da se služba občinskih činovnika snizi od 40 na 35 godina, te da i na njih budu primijenjena pravila glede mirovine, koja vriede za pokrajinske, odnosno državne činovnike.

Napadaj Talijana. Momčad parobroda „Brento“: Bruni Giuseppe, Balzano Gaetano, Calibri Matteo i Boveri Emilio navalili su u nedjelju oko 11 sati u noći na 3—4 naša momka, gurajući ih i psujući. Naši im na psovke odvratili, a tada jedan Talijan navalio nožem ili trouglokom — obćinim talijanskim oružjem — te ubode Marka Šupe Gasina u lijevi bok. Drugi izpalj revolver, ali srećom ne shvati. Na to se dadeše u bieq, a žandari i policija ih dozvolom konsula pohvata na parobrodu. Stvar je na sudu.

Evo „Dalmati“ predmeta, da još jednom opjevu našu čeljad, koju, Talijani mogu bosti u našoj kući. A evo predmeta i vikačima u talijanskom parlamentu.

Ipraviti! U viesti o novom parobrodskom društvu u Splitu, uvršteno u zadnjem broju našeg lista po drugim pogrešno obavještenim pokraj. listovima, mora se ispraviti stavka, koja govori o temeljnoj glavnici i dionicama. Temeljna naime glavnica iznosi 400.000 K, a svaka dionica kruna 500.

Za spužvarski i koraljski obrt. U nedjelju bio je u Šibeniku predsjednik pomorske vlade g. Ebner. Ovu prigodu upotrebio je g. V. Belamarić, te mu je saobćio žalostno stanje našeg spužvarskog i koraljskog obrta. Gosp. Ebner, iza kako ga je pomnjivo saslušao, obećao je, da će se svim svojim silama zauzeti za podignuće ovih dvaju ribarskih obrta, da pače izjavio je, da će pozvati g. Belamarića u Trst za potanje izvide.

„Primorski Glas“ počeo će izlaziti redovito u Šibeniku od 13. tek. mj. i to svake subote. Odgovornim mu je urednikom gosp. Ivo Blažević. „Primorski Glas“, koji je do sele izlazio kao „Glas iz Primorja“, bit će glasilo pravaša makarskog primorja. Mladom drugu želimo što ljepši uspjeh!

„Šibenska Glazba“ odsvirala je uprav krasno u ponedjeljak na večer svoj birani program. Evala učitelju i glazbarima, koji baš s pravom voljom nastoje, da „Šibenska Glazba“ bude na diku našem gradu.

Umrla je u nedjelju popodne oko 3 sata File Rajević, rođj. Zorica, žena marnog i dobrog učitelja g. Melka Rajevića. Pokojnici, čestitoj uzor-majci, bila laka zemlja, a uciviljenom mužu i njegovim naše najdublje sauećeše!

Nezgoda. Jučer oko 1 sata po podne na cestu kod Gospe vanka grada dogodila se nesreća. Ivan Bogić p. Pašte iz Bogatića, Prominske občine, kupivši hrane u Varošu, vozio se karom niz cestu. Bena Pirinčić, žena Perina iz Perkova, sela blizu Primoštena išla je s mazgom natovarenom cestom. Mazga se sukobila s konjima i s karom. U to Bena priskočila da uhvati mazgu, ali taj čas pade izpod kara. Ostade ranjena u glavi, na desnoj ruci i na desnom pleću. Prenesena bit odmah u pokraj. bolnicu.

Porota. Dneva 2 srpnja 1908. u 9 sati pr. p. otvoriti će se drugo redovito zasjedanje Porotnog Suda kod okružnog Suda u Šibeniku. Za ovo je zasjedanje Predsjedništvo Prizivnog Suda odredilo predsjedateljem zemaljskog sa-

vjetnika Ivana Velzeka, a zamjenjnika zemaljskog savj. Alfreda Benkovića i Boža Milinovića.

Tužbe. Tuže nam se iz Krapnja, da se spuže u zadržskom prodroru love kunjkarom i tako tamane. Bilo bi željeti, da se stvar uredi onako, kako je predložila ribarska komisija u Šibeniku, t. j. da se lov spužava kunjkarom zabrani od Uzkrsa do Svih Svetih.

Odvj. kand. Petar Cviličević bio je dne 5. tek. mj. promoviran na čast doktora prava na građačkom sveučilištu. Mi mu od srca čestitamo!

S desne magjarska a s lieve hrvatska zastava. Tajnik bečke obrtničke komore, g. dr. Riedl, koji putuje Dalmacijom poslat sa strane centralne vlade da proučava ekonomske prilike zemlje, putuje automobilom, na kojemu vije mala hrvatska i magjarska zastava. Dakako magjarska je na počastnom mjestu. Što ovaj austrijanac hoće s ovim mi se ne možemo domisliti ma koliko glave razbijali, a osobito nakon Beckova govora, kad je naglasio da je sudbina Dalmacije konačno određena u sklopu austrijskih zemalja. A Riedl, izaslanik njegove vlade, vije magjarsku zastavu. E se non ridi....

Organizacija stranke prava u Zadru. U ponedjeljak 8 o. mj. u 6 sati po p. u novim prostorijam „Hrvatskog Sokola“ u Zadru zadržski pravaši imali su sastanak za provedenje organizacije, koji je vrlo liepo uspio.

Restauracija i kavana „Balkan“. U prošlu subotu u večer otvorila se u Zadru nova restauracija i kavana „Balkan“ u kući brće Rosinić. Pomješće je moderno uređeno s električnom rasvjetom, kuglanom i perivojem. Vlastnici restauracije obiskrili su ju sa dobrom poslužbom i umjerenošću cene.

Sokolstvo. Iz Trogrina nam javljaju, da su imali prvu sjednicu Sokola. Birana je uprava, Starosta: P. Katalinić, podstarosta: I. Pazini, tajnik: P. Andreis, blagajnik: I. Belas, te odbornici: E. Munitić, L. Kandia, M. Lušić. Revizori: A. Ivačić, V. Madiraza, A. Sentinella. Za učitelja izabran ja V. Kekini, za vodju M. Puovčić.

Iz Metkovića nam pišu: Na 3. t. mjes. ovdje je pala žrtvom požara Bošnjakova kuća, u kojoj je trgovac Šain držao svoje skladište različite trgovine. Ima štete preko 50 hiljada kruna. Tooliko kuća, koliko trgovina pokriveni su osiguranijom. Doznao sam, da su u prošlu nedjelju dozvali pod lipu kod crkve u Opuzenu opuzenski Santhopancia i Klajo Andriju Bješta iz Kremene i preporučivali mu, da gleda što veće pristaša demokratim prikupiti, te da im kaže, da će Smodlaka izposlovati kod Vlade put preko Slivna sa ograncim za sve komšiluke. Grehotā da im nije bio u društvu i Populo, jer bi ih on nadkrilio u tumačenju istine, pa i koje zapovjedi Božje. Suša je uništila sve usjeve u brdskoj Neretvi, tako da se dojdjuća godina spravlja nevoljnom težaku još crnija nego ova, koja je bila sasvim loša.

„Pučko Hrvatsko Kolo“. Primamo iz Omiša: Još ove nedjelje ovdje će se otvoriti „Pučko Hrvatsko Kolo“ na uztek nesretnim demokratima, koji su počeli zakuzivati ovu našu obćinu. Ali ne će uspjeti jer je narod naš čist, a u svojoj čistoj hrvatskoj duši, on je bistroumao te znade vrlo dobro razlikovati zlo od dobra i tjerati gubu iz svoje torine.

Marveni pazar. U Obrovcu se otvara sutra dne 11. lipnja 1908, sedmični marveni pazar.

Razpuštena obćina. Obćina Gornjega Primorja razpuštena je. Obćinskim komisarom imenovan je Stanko Biliškov iz Kaštel-Lukšića. Viša djevojačka škola. Neki listovi donose viest, da vlada misli u Dubrovniku osnovati višu djevojačku školu.

Dalmatinski skup u Trstu izabrao je za tekucu društvenu godinu u upravni odbor ova lica: D. r. K. Krstulović, predsjednik; D. r. Lj. Tomašić, podpredsjednik; T. Novak, knjižničar; C. Kamenarović, gospodar; V. pl. Cippico, F. Krater, I. Paštović, D. Perutić, E. Pollić, odbornici; kap. D. Bašić, kap. P. Berberović, I. Grgurina, odb. zamjenici; I. Bolonić, S. Jančić, A. Krstelj, revizori. Gosp. Ante vitez pl. Vuković-Vučičovski, predsjednik Skupa od njegovog osnutka do ove godine, izabran je jednoglasno počastnim predsjednikom.

„Baron Gantsch“. Ovaj novi Lloydov parobrod, namijenjen brzim prugama za Dalmaciju, započeti će svoje putovanje nastajne nedjelje. Ali ipak ostat će dvie pruge, jer će „Wurmbrand“ bit povučen. I tako i nadalje će potrajati današnje nevoljne poštarske i komunikacione prilike, sve dotle dok ne dođje i drugi brzi Lloydov parobrod „Princ Hohenlohe“, koji se stopro gradi. Tekar tada bit će tri brze Lloydove pruge, koje će sa onima već postojećim „Ungaro Croate“ dati svakidanašnju brzu svežu prama sjeveru i jugu. Hoće li Šibenik bit izključen iz tih pruga?

Nezgoda. Odlučni rodoljub nar. zast. Dr. I. Štambuk, prigodom posjeta bolesnika na otoku Hvaru, nesretno pade s mazge i prebrie nogu u stegnu. Posebnim je parobrodom „Nibbio“ bio doveden u Split i odnešen u Račićev sanatorij. Kako doznajemo, ozleda je dosta teška, ali će ju bolesnik preboljeti, što mu od srca želimo!

Saziv hrv. sabora. „Narodna Obrana“ prima od svoga zagrebačkog izvjestitelja viest o sazivu hrvatskog sabora u drugoj polovici ovog mjeseca. Dalje se kaže: odmah iza prve sjednice bit će sabor razpušten. Podnese li Rauch ostavku, izbore će provesti činovnička vlada.

Obustava „Sisačkog Glasa“. Odlukom kr. sudbenog stola u Petrinji zabranjuje se i obustavlja „Sisački Glas“ i zabranjuje mu se dalje izlaženje. Sisački rodoljub pokrenuše novi list „Hrvatsku Posavinu“.

Borba Čeha za svoj jezik. Muževnom uztrajnošću Česi se bore za pravo svoga jezika i koliko god im se njemački teror opiro, oni ipak ne popuščaju, što više, oni napreduju. Za dokaz tome je činjenica ova: Sudovi u njemačkim predjelima Češke nijesu hotjeli primati nikakve podneske češkim jezikom pisane. Iz Egera sad javljaju, da sudovi sad primaju tužbe i na češkom jeziku. — Opet javljaju iz Praga, da su na družu Prag-Budjevojice češki činovnici počeli uvoditi češki kao unutrnji službeni jezik. Službene prijave samo se češki izvršuju, službeni spisi samo se na češkom jeziku uspostavljaju.

Srbsko-austro-ugarski trgovački ugovor. Kako iz Biograda javljaju, ne misli ta-mošnja vlada novoj skupštini odmah predložiti na odobrenje novi trgovački ugovor s Austro-Ugarskom, nego samo zakon, kojim se vlada ovlaščuje, da odmah provede ustanove ugovora provizorno do 31. prosinca 1908, Trgovački uaime sviet goni vladu, da što prije zajamči novom ugovoru zakonsku kriepest, a to nije tako lako uz polit-stranačke odnošaje u novoj skupštini, jer bi se razprava mogla bezkrajno otetnuti. Zato se želi provizorijem izbjeći ovakvoj razpravi, a nema sumnje, da bi i dosadašnja opozicija pristala uz ugovor, kad bi Pašić pao. I u našoj monarhiji bit će valjda potrebno, da se ugovor stavi na snagu pomoću ovlastbenog zakona.

Novo desetate. Dne 22. lipnja ove god. stupit će u promet nove banke od 20 kruna, koje će biti slične današnjim aankama od 10 kruna. Danas imade u prometu 600 milijuna kruna starih banka od 20 kruna, pa se sada povlače natrag.

Koranske kupelji u Karlovcu. Elegantnu knjižicu pod naslovom: „Grad Karlovac i koranske kupelji“ izdalo je ovih dana poglavarstvo slob. i kralj. grada Karlovcu u Hrvatskoj, u kojoj je prikazana poviest grada i razvoj njegov, te karlovačko posve moderno uređeno kupalište na Korani. Kupalište je uređeno g. 1896. Glasnom kemićke analize priznata je Korani s obzirom na čistocu, svježost i kemićke sastojine sposobnost za mrle kupelji prvog reda, koje se osobito mogu upotrijebiti kod bolesti živaca, debljine i t. d.

Nutarnji ruski zajam. Ministar financija Kokovcev kani izdati nutarnji zajam od 200 milijuna rubalja. Učinit će to možda i bez odobrenja Dume. Ministar opravdava zajam time, jer da se poboljšala prilika eskompta i da ima u izobilju novca u Rusiji.

Do časa kad nam je list morao u stroj, nismo primili nikakove brzjavke.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Prodajem prve vrsti engleške modre GALICE
garantirane

po 27 novčića kilogram
Razne vrsti sumpora u različite vreće i veličine uz najpovoljnije cene.

preporučuju se
Grubišić-Ressel i Bakašun

THE EDISON KINEMATOGRAF

u atrijumu „kazališta Mazzolena“

VRLO ZANIMIVI PROGRAM
za četvrtak, petak, subotu i nedjelju od 11. do 14. lipnja 1908.

Prvi dio: „ADMINISTRATIVNE FORMALNOSTI“ (komedija).
Drugi dio: „ZA JEDAN CVIET“ (dramska epizoda).
Treći dio: „OVNUJSKA NOGA“ (krasna fantastična projekcija sva u bojama iznenađujućeg dojma).

ULAZNE CIENE: I. mjesta (naslonjači i sjedalice 50 para. II. mjesta (klupe) 30 para. Dječaci do 10 godina i vojnička momčad I. mjesta 30 para. Dječaci do 10 godina i vojnička momčad II. mjesta 20 para.

STECKENPFERD od
liljanova mlika **SAPUN**
najbolje sredstvo za kožu.

40-8

Kotel Dinara
Šibenik kod mjestnog kazališta

- obiskrbljen je izvrstnom kuhinjom -
- udobnim i zdravim sobama i svim -
- ostalim mogućim komforima -
- CIENE VRLO UMJERENE. -

Preporučuje se Jvanica ud. podij.

Čast mi je objaviti P. N. Obćinstvu, da mi je povjerenje za Šibenik i okolicu glavno zastupstvo

osiguravajućeg zavoda

„Victoria“ u Berlinu

atemeljena god. 1853.

- Osiguravajuće grane jesu sljedeće:
- 1.) Pučko osiguranje: a) za zdrave osobe do 14 g. bez liečničke pregledbe. b) za zdrave osobe od 15-te godine unapried također bez liečničke pregledbe.
 - 2.) Osiguranje u slučaju smrti i preživljenja. (Mješovito osiguranje).
 - 3.) Osiguranje glavnica i prištednje.

Na zahtjev daju se potanje obavjesti i o drugim nazgrednim granama osiguranja.

UVJETI NAJPOVOLJNIJI.
Sa štovanjem
JURAJ GRIMANI - Šibenik.

Hrvati i Hrvatice!
kupujte marke
DRUŽBE
Sv.
Ćirila i Metoda
za Istru

Trgovci!
oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto kurentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centrala Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srečke, vâlute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Vinko Majdič valjni mlin u KRANJU

proizvaja najbolje vrste pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najviše cene.
Najveća produktivnost
Brza poslužba.

Izvratni zastupatelj za Dalmaciju i Bosno-Hercegovinu, Imzev Sarajevo i Boku Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsku: Radostav G. Žutkić, Kotor.
Zastupatelj za okruđe Pulj: Lacko Kržiž, Pulj.

Zastupatelj za okruđe Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via squera, novo broj 11.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa otkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " " 15 " " 3 %
" " " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(Sterlinam) uz uložničke Listove:
sa otkazom od 15 dana uz 2 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa skadenicom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računata, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicilie svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klaggenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Pola, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj ni drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguraje vrednote proti gubitcima ždriebanja
Banca Commerciale Triestina.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiak, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih rentata.
2. Osiguranja mirovina, nemogućina, udovnina i odgojnika sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnicu bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820.000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove; eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdje doznake na sva glavniža tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najviše uvjete.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
Ilijanova mlika **SAPUN**

od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mlika
da se lice oslobodi od sunanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježno boju.
Pretplatno komad po 80 para

u drogariji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

ŠIRITE - „HRVATSKU RIEČ“!

NUISOL

pripravljen od
BERGMANNA I DR. U TEČENU
jest i ostaje kao i do sada
najbolje naravno sredstvo
za bojadisanje **kose i brade.**

Ciena K 3.

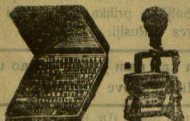
Dobivaju se sve tri boje
u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

Hrvatska Tiskara

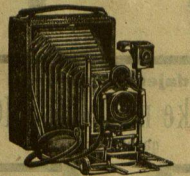
ŠIBENIK, ulica sv. Jakova.

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANIČA

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje narube svakovrstnih pečata od kausčucka i kovine.

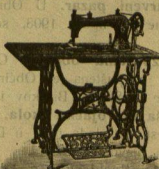

Skladište fotografiskih aparata i svih nužrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCOZKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalaha svakovrstnih toplomjera, zwiaker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOU POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivacih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Najveća dalmatinska zlatarija ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali.

Ilustrovane cieniike šalje badava.

Ilustrovane cieniike šalje badava.